

Gemeente van onze Heer, lieve mensen thuis,

Schrok u niet een beetje, toen u het wijkblad las? Een justitiepredikant, die in rode letters laat afdrukken dat ze niet voor de gezelligheid komt! Dat klinkt direct wel heel streng! Laat ik vandaag beginnen met te zeggen dat ik het fijn vind om de komende paar maanden uw predikant te zijn. En dat ik ook hoop dat wij het heel gezellig met elkaar zullen hebben! En dat ik zelfs verwacht dat we de komende tijd vaak met elkaar kunnen lachen!

Om u enig idee te geven uit wat voor wereld ik kom, heb ik er voor gekozen u vandaag mee te nemen de gevangenis is. Nee, wees maar niet bang, het is geen sombere kerker waar ik u mee naar toe neem, maar een plek waar naast veel verdriet ook nog veel te lachen valt gelukkig.

Dat gedetineerden gevoel voor humor hebben bleek wel in de eerste lockdown. Gedetineerden uit de gevangenis van Zaandam hadden een spandoek laten ophangen bij de parkeerplaats met daarop de tekst: “Wij blijven binnen, jullie toch ook?” Ik houd erg van die zelfrelativering. Dat deze groep het tijdens de corona lockdowns echt zwaar heeft gehad, net als heel veel andere groepen, hoorde ik van mijn collega-justitiepredikanten. In veel gevangnissen mocht maandenlang geen bezoek meer komen en dat is ook voor kinderen en partners een opgave. Omdat ik zolang justitiepredikant ben ik geweest, gaat deze groep me natuurlijk extra aan het hart. De mannen hebben me veel geleerd en me in vele opzichten scherp gehouden, ook als het gaat om het verstaan van de Bijbel. Vandaag neem ik u daarom even mee naar binnen en kijken we achter de muren mee met de christenen daar.

Een paar jaar geleden hebben we in gevangenis van Arnhem een cyclus over David gehouden. Ik deed dat samen met de katholieke pastor, want wij werken in de bajes meestal oecumenisch. En wij storen ons binnen ook niet al te veel aan roosters, want we zijn een beetje anarchistisch! Zo werd het dat najaar acht weken lang David.

Als voorbereiding op al die kerkdiensten lazen we steeds de schriftlezing al in de gespreksgroepen, die wekelijks gehouden worden. Twaalf mannen bogen zich dan met mij over de tekst en lieten hun impressies de vrije loop. Heel vruchtbaar want dan wist ik al een beetje wat die tekst kan oproepen.

Ik geef graag hun eerste indrukken weer. Net als bij ons, hier in de Maranathakerk, was er ook bij hen de schok dat dit verhaal in de Bijbel stond. Wij hadden het in die cyclus al gehad over David die Saul spaarde en zo niet de wet van de jungle maar van God gehoorzaamde, over zijn harpspel en zijn prachtige gebeden, natuurlijk over David en Goliath, maar dit verhaal bleek een voltreffer.

De grote vraag van mijn gedetineerden was of David nu nog wel man naar Gods hart genoemd kon worden. Een vraag, die wij, denk ik, delen. Want na alle glorieverhalen lezen we nu over David, die feitelijk de vrouw van een ander verkracht en vervolgens haar man vermoord. De tien geboden zijn ineens mijlenver uit zicht geraakt en wat over blijft is kennelijk toch weer de wet van de jungle en de arrogantie van de macht! Hoe verhoudt zich nu deze misstap tot de rest? Dat werd en bleef de grote vraag bij dit Bijbelgedeelte. Hoe bestaat het dat iemand die echt in God gelooft zo ernstig de fout in gaat. Een vraag die een aantal jaren geleden ook pijnlijk naar voren kwam bij de arrestatie van de dader van de moord op Marianne Vaatstra in Friesland. Hoe kan het dat iemand die kerkelijk betrokken was zoiets gedaan heeft. Hoe is dat mogelijk? Groot was de schok in Oudwoude dat de dader één van ons is. Niet een vreemd sujet waar je niets mee te maken wilt hebben, ook niet iemand uit een asielzoekerscentrum, zoals heel veel mensen hadden gesuggereerd, maar een gewone kerkelijke man. Eén van ons, iemand zoals wij.

Als dat dan toch gebeurt, mag je dan nog blijven van God of is het dan over en uit? Ik kom op die vraag nog terug.

Een greep uit alle reacties van mijn gedetineerden: “Dominee, nou zie je maar weer : de ene zonde haalt de andere uit. Wie begint met uitglijden kan niet zomaar stoppen. Want daarna ga je liegen om er onderuit te komen en zo kom je er steeds dieper in...” Hier sprak duidelijk een ervaringsdeskundige. Weer iemand anders zei: ”Die David moeten ze maar lang opsluiten, want dit is echt te gek om los te lopen. Hier mag hij toch niet mee weg komen...”

Een onbarmhartig oordeel. Wellicht geboren uit de eigen ervaring dat wie de weg kwijt is geweest, meestal niet meer hoeft te rekenen op genade en alle respect kwijt is. Wie eenmaal een flinke misstap heeft gemaakt hoeft niet meer te rekenen op mededogen.

Verbazing was er dus bij het vervolg van ons verhaal, want daar horen we dat God David in ieder geval niet afschrijft als een vreselijke vergissing, maar de profeet Nathan stuurt. Nathan, die David uit de doeken mag doen wat God van deze acties van David vindt. Nathan die laat weten hoe de zaken er nu vanuit Gods perspectief voor staan. En Nathan doet dat op een subtiele manier. Hij komt niet met de botte bijl op David afgestormd, nee, hij vertelt een verhaal. “Goedemorgen, majesteit.” “Goedemorgen, Nathan”. “Majesteit, mag ik u een verhaal vertellen?” “Ja zeker, Nathan, ga maar zitten..” En dan komt heel fijntjes het verhaal over die rijke man, die alles had. Je kent dat wel, David, je hebt zelf ook alles, en van die arme die maar één lam had. En als de rijke man dan bezoek krijgt, dan grijpt hij uitgerekend dat enige lam van die arme man en slacht dat als feestmaal. Want mensen die de macht hebben, denken dat ze alles kunnen maken en dat de wereld van hen is. Einde verhaal. Peinzend kijkt Nathan naar David. Zal het kwartje vallen? Nou, niet meteen. Want David reageert zoals wij dat eigenlijk allemaal doen, hij zegt over die rijke man: “Wat een schoft! “ Immers over de misstappen van onbekenden is het altijd helder oordelen, nietwaar? En dus komt Nathan toch maar even to the point en zegt hij heel rustig

tegen David: “Kijk, David, die schoft, dat ben jij!” Dat is schrikken! Want nu ziet David ineens dat hij een schaduwkant heeft, zo groot als Goliath!

Gemeente, wie zijn eigen schaduwkant onder ogen moet komen (en wie van ons moet dat niet af en toe), die kan heel verschillend reageren.

David had Nathan kunnen laten verwijderen.”Grote mond, Nathan? Op staande voet ontslagen!”

Of hij zou die vreselijke schaduw kunnen ontkennen en bv kunnen zeggen: “Ja, ik vond het ook sneu dat uitgerekend Uria, de man van Bathseba, nou moest sneuvelen. Echt heel vervelend voor zijn vrouw. Ontkenning is nu eenmaal een menselijke reactie als de dingen gewoon te vreselijk zijn. We doen het dan ook allemaal, binnen of buiten de muren, dat maakt voor de drang tot ontkennen niet uit.

Wat David ook had kunnen doen , is zijn schoftenstreek kleiner maken, hij had zijn misstap kunnen bagatelliseren. Hij had bv kunnen zeggen: “Ja, Nathan, maar Uria wilde zelf ook graag naar het front, hoor. Hij wilde maar wat graag de held uithangen, ja, en dan heb je wel eens pech”. Zoals een overvaller in de bajes een keer tegen mij zei: “Ach, dominee, mijn slachtoffer was gewoon de verkeerde man op de verkeerde plaats”. Alsof dat de zaak kleiner maakt! Alsof daarmee dit soort afgrijselijke acties verklaard kunnen worden! Nee, de neiging je eigen schaduwkant te ontlopen is ook achter de gevangenis muren royaal aanwezig.

Hoe ook, het zijn allemaal menselijke reacties. Wie eerlijk bij zichzelf te rade gaat, kan dan ook veel meevoelen.

Daarom is het antwoord van David wel heel verrassend. Want ineens zien we wat het betekent dat David man naar Gods hart wordt genoemd. Hij zegt tegen Nathan: “Inderdaad, ik heb tegen God gezondigd...”Punt uit. geen vluchtwegen, geen gedraai, niet de zaak kleiner maken of ontkennen. Dat is wel weer

meesterlijk. De koninklijke arrogantie wijkt voor de nederigheid van een schuldbekentenis.

En Nathan? Hij reikt David ogenblikkelijk de vergeving van God aan.” David, als je het zo openlijk toegeeft, dan heeft God je vergeven, je zult niet sterven...”

Gek, toen ik dat las, dacht ik: “Is dat niet wat snel?” Ik moest denken aan een man op de Noordsingel, de oude stadsbajes van Rotterdam, aan een gedetineerde, die ik daar een aantal jaren geleden binnen kreeg en die, net als David, vreselijke dingen had gedaan. Notabene een politiemans. Die man zei in het eerste gesprek tegen mij: “Dominee, ik ben flink de fout ingegaan, maar daar hoeven we het niet meer over te hebben, want God heeft mij al vergeven...” Hij dacht dat ik ook ogenblikkelijk blij zou worden, maar dat werd ik helemaal niet. Ik heb nu geleerd dat licht over donker gaat en vergeving over schuld. En wie over die schuld niet meer wil spreken, die heeft het helemaal nergens meer over. En zo kwam het dat we toch maar eerst eens heel goed gingen praten over wat er nu zo mis was gegaan.

In dit verhaal lijkt het anders te gaan. Ogenblikkelijk reikt Nathan David de vergeving van God aan. Als een reddingsboei. Om niet te hoeven verdrinken in wanhoop of schuldgevoel. En dat heeft ook iets prachtigs. De Eeuwige heeft de vergeving kennelijk direct bij de hand als iemand werkelijk berouw heeft.

Gemeente, ik hoop van harte dat ik u vanmorgen, vanuit ons Schriftgedeelte, iets duidelijk kon maken over de thema's die achter de muren én bij ons aan de orde zijn. Over de troost die van dit Bijbelgedeelte uit gaat naar hen en naar ons. Want wie van ons zou nog mogen bestaan als wij niet méér zijn dan het ergste wat wij gedaan hebben? Waar zouden wij blijven als God ons niet regelmatig een spiegel voorhield, een Nathan naar ons stuurde, die ons onze schaduwkant laat zien, gelijktijdig met de reddingsboei van Gods vergeving?

Tot slot alleen nog dit: Als Uria vermoord is en Bathseba verkracht, dan sterft het kind dat daaruit voort zou komen en dat is een groot verdriet voor David en Bathseba geweest. Maar later lezen we dat diezelfde Bathseba voor David nog een zoon zal baren. Salomo zullen ze hem noemen en inderdaad, dat kind zal later de beroemde koning Salomo worden. Salomo, de voorloper van Jezus. Met andere woorden: op deze zwarte bladzijde van Davids leven, schrijft God straks het evangelie van Jezus. Is het misschien daarom dat het Kind dat we met Advent straks verwachten later vooral oog zal hebben voor de verdwaalde schapen van zijn kudde? Wij lazen precies daarom die gelijkenis uit Lukas. Een zwarte bladzijde is het, die wonderlijk genoeg oplicht in het evangelie. Dat uit een misstap zoiets voort kan komen, dat kan toch alleen God verzinnen. Moge het ons allen troosten, in de gevangeniskerk en hier in de Maranathakerk. AMEN.